

Ar darbu saistīti balsta-kustību sistēmas traucējumi Eiropā

Eiropas prioritāte

- Visā Eiropā smaguma pārvietošana un atkārtotas kustības ir prioritāri riski, kam vajag pievērst uzmanību. (3)(4)(5)(6).
- Tādēļ sauklis "Uzgriez muguru balsta-kustību sistēmas darbības traucējumiem (BKSDT)" ir izvēlēts par tēmu Eiropas Nedēļai par drošību un veselību darbā, kuru katra dalībvalsts rīkos 2000. gada oktobrī.
- Tā ir prioritāte izraisīto darbības traucējumu mēroga un izmaksu dēļ visā Eiropā.
- Tā ir prioritāte, jo lielu daļu problēmas var novērst vai mazināt, ieviešot esošos likumus veselības un darba drošības jomā, kā arī norādes labas prakses izmantošanai (4).
- Ziņojumi no visas Eiropas apliecina dalībvalstīm, ka šo jautājumu jāsāk risināt bez kavēšanās (3)(5).

BKSDT izraisītās saslimstības mērogs Eiropā

- Balsta-kustību sistēmas darbības traucējumi (BKSDT) aptver plašu problēmu loku. Galvenās grupas ir muguras sāpes/traumas un ar darbu saistīti augšējo ekstremitāšu darbības traucējumi, kas plašāk pazīstami kā atkārtoti sastiepumi/ Tie var skart arī apakšējās ekstremitātes.
- Cēloņu vidū atrodama smagumu celšana, slikta stāja un atkārtotas kustības. Daži darbības traucējumu veidi ir saistīti ar konkrētiem uzdevumiem vai profesijām.
- Ik gadus miljoniem Eiropas darbinieku visos darba veidos un visos nodarbinātības sektoros ar sava darba starpniecību saskaras ar BKSDT. Pētījumi Eiropā sniedz vērā ņemamus pierādījumus, ka BKSDT, tādi kā

muguras, kakla un augšējo ekstremitāšu darbības traucējumi ir nopietnas veselības problēmas, tās rada izdevumus, un to skaits pieaug (3)(4)(7).

- BKSDT ir ar darbu saistīta veselības problēma, kuru visbiežāk min Eiropas darbinieki: 30% sūdzās par sāpēm mugurā; 17% sūdzās par sāpēm roku un kāju muskuļos; 45% norāda, ka strādājot jāieņem sāpīgs vai nogurdinošs īrmeņa stāvoklis; 33% darbā liek pārvietot smagumus (7). 2. norādē ir sniegts datu sadalījums pa Eiropas Savienības dalībvalstīm.
- Augstāk minētais skaitlis - 30% darbinieku, kas norāda, ka cieš no sāpēm mugurā, ik gadus sasniedz 44 miljonus Eiropas darbinieku (7).
- Veselības problēmas ietver diskomfortu, nelielas sāpes, kā arī nopietnākas veselības problēmas, kam nepieciešama medicīniska palīdzība, ārstēšanās slimnīcā un cilvēka prombūtne no darba.
- Ārstēšanās un atveseļošanās nereti ir bez panākumiem, it īpaši hronisku cēloņu gadījumā. Tādējādi gala rezultāts var būt nepārejoša invaliditāte kopā ar darba zaudējumu.

BKSDT risku apzināšana

Ir skaidri pierādījumi, ka BKSDT ir cieši saistīti ar darbu (4). Ir atklāts, ka traucējumu cēloņi ir saistīti ar darba sistēmu plānošanu (4) (7). Galvenie riska faktori ir minēti Norādē 1.

Norāde 1-BKSDT risku veicinoši faktori

Darba fiziskie aspekti

smagumi
slikts īrmeņa stāvoklis
bieži atkārtojamās kustības
plauksts spēka pielietojums
tiešs mehāniskais spiediens uz īrmeņa audiem
īrmeņa vibrācijas

Darba vide un darba organizācija

darba temps
darbs, kas atkārtojas
laika izmantošanas shēmas
samaksas sistēmas
monotons darbs
nogurums
auksta darba vide
kā darbinieki uztver darba organizāciju
psihosociālie darba faktori

Šie riska faktori ir atrodami ļoti daudzās darba vietās Eiropā. Piemēram, 7% of ES darbinieku norāda, ka viņu darbā ir īslaicīgi darba uzdevumi, kas atkārtojas; 57% saka, ka veic atkārtotas plaukstu vai roku kustības; 56% ir noteikti stingri darba izpildes termiņi; 54% ir pakļauti augstam darba tempam; 42% nevar paši izlemt, kad rīkot darbā pārtraukumu; 31% nevar izvēlēties savu darba tempu (7).

Riska grupas

- Visvairāk ir apdraudēti kvalificēti un nekvalificēti fiziskā darba veicēji.
- No augšējo ekstremitāšu traucējumiem cieš vairāk sievietu nekā vīriešu (4) (7) lielā mērā viņu veikto darba veidu dēļ. Piemēram, 35% no darbiniecēm ES pastāvīgi veic atkārtojamās darba operācijas salīdzinājumā ar 31% no ES darbiniekiem - vīriešiem (7).

**UZGRIEZ
MUGURU
BALSTA-KUSTĪBU
SISTĒMAS DARBĪBAS
TRAUCĒJUMIEM**

2000. GADA oktobris
EIROPAS NEDĒĶĀ PAR DROŠĪBU UN VESELĪBU DARBĀ
<http://osha.eu.int/ew/2000/>

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aientūra

- Gados vecāki darbinieki Eiropā biežāk min BKSDT problēmas. Piemēram, ES vidēji 30% sūdzas par sāpēm mugurā, 15-24 gadu vecuma grupā - 25%, 55 un vairāk gadu grupā - 35% (7). Daudzi gados vecāki darbinieki ir ilgāk strādājuši BKSDT riska situācijās. Bez tam darbs parasti tiek plānots jauniem un veselīgiem vīriešiem (7).
- Darbinieki, kas nav droši par savu darba vietu, kas piedēmi darbā uz laiku vai kam ir nodarbinātības aģentūras līgums, daudz biežāk atkārtojos darbu un strādā sāpīgās/nogudrinātās pozās (7).

Ekonomisko izmaksu samazināšana

- Ar darbu saistīt BKSDT izraisa sāpes un ciešanas slimniekiem gan darbā, gan mājās dzīvē.
- Lai gan nav precīzu skaitītu, dalībvalstu aprēķini par visu ar darbu saistīto slimību izraisītajām ekonomiskajām izmaksām svārstās no 2,6 līdz 3.8% no iekšzemes kopprodukta (8).
- Liela daļa izmaksu - varbūt pat līdz 40-50% - būs saistīta ar BKSDT(7). Pieejamie BKSDT izmaksu aprēķini rāda, ka izmaksas var būt starp 0,5% un 2% no iekšzemes kopprodukta (4).
- Ik gadus Eiropā 600 miljonu darba dienu tiek zaudēti sakarā ar darbu saistītām slimībām. (7).
- Izmaksas Eiropas uzņēmumiem ietver: zaudētu produkciju; personāla slimības, kompensācijas un apdrošināšanas izmaksas; pieredzējušu darbinieku zaudējumu, jaunu darbinieku meklēšanas un apmācības izmaksas; diskomforta vai slimības ietekmi uz darbinieku darba kvalitāti.
- Ēd ar darbu saistīto traucējumu novēršana nozīmē labu biznesa praksi.

BKSDT novēršana

Daudzus BKSDT var novērst, izmantojot ergonomiskas intervences - darba un darba vietu motifikāciju, balstoties uz riska novērtējumu (4). Šis princips ir jau ietverts padziļinātās Eiropas direktīvās un dalībvalstu likumdošanā (10). Ir pieejamas arī praktiskas vadlīnijas, kā arī preventīvie līdzekļi. Vairāk informācijas var atrast arī ziņu lapā "Balsta -kustību sistēmas darbības traucējumu novēršana".

Cita informācija

Vairāk informācijas par Eiropas Nedēļai par drošību un veselību darbā, kā arī par balsta-kustību sistēmas darbības traucējumiem var atrast Aģentūras mājas lapā, <http://osha.eu.int>, kur var bez maksas nokopēt publikāciju tekstu. Saite <http://osha.eu.int/ew2000> iepazīstina jūs ar īpašo rakstu par Eiropas Nedēļu.

Bibliogrāfija/Atsauces

1. "Uzgriez muguru balsta-kustību sistēmas darbības traucējumiem"- Aģentūras informatīvā brošūra Eiropas Nedēļā 2000.
2. Aģentūras ziņu lapa "Balsta-kustību sistēmas darbības traucējumu novēršana"
3. "Darba drošības un veselības aizsardzības stāvoklis dalībvalstīs" Aģentūras ziņojums, 2000.
4. "Ar darbu saistīti kakla un augšējo ekstremitāšu BKSDT" - Aģentūras ziņojums un ziņu lapa "Ar darbu saistīti BKSDT- Aģentūras ziņojuma kopsavilkums", 2000.
5. "Atkārtoti sastiepumi" - Aģentūras ziņojums, 2000.
6. "Darba drošības un veselības aizsardzības politikas prioritātes un stratēģijas Eiropas Savienības dalībvalstīs"- Aģentūras ziņojums, 1997.
7. P. Paoli. Dati no Eiropas aptaujas par darba apstākļiem - Eiropas Fonds dzīves un darba apstākļu uzlabošanai, nepublicēts raksts, 1999. gada jūnijs.
8. "Darba drošības un veselības aizsardzības ekonomiskā ietekme Eiropas Savienības dalībvalstīs" - Aģentūras ziņojums, 1998.
9. Darba apstākļi Eiropas Savienībā (1996. gada aptaujas kopsavilkums - Eiropas Fonds darba un dzīves apstākļu uzlabošanai
10. Aģentūras mājas lapa nodrošina saiti ar ES likumdošanas un dalībvalstu mājas lapām, kur ir atrodama nacionālā un vadlīnijas.

Norāde 2

	AU	BE	DA	SO	FR	VĀ	GR	ĪR	IT	LU	PO	SP	ZV	NĪ	AK	ES
RISKI DARBĀ UN VESELĪBAS PROBLĒMAS																
Sāpes mugurā	31	21	30	33	29	34	44	13	32	32	39	35	31	17	23	30
Sāpes roku un kāju muskuļos	14	9	24	29	19	13	37	6	19	13	31	24	24	10	11	17
PROMBŪTNE NO DARBA																
% ar veselību saistīta prombūtne no darba pēdējo 12 mēnešu laikā	36	26	15	30	21	34	18	16	17	29	22	19	13	27	16	23

Avots: Otrā Eiropas aptauja par darba apstākļiem (1996). Eiropas Fonds dzīves un darba apstākļu uzlabošanai.